

BẢO HIỂM VÀ TÁI BẢO HIỂM RỦI RO THIÊN TAI ĐỐI VỚI TÀI SẢN Ở ĐÔNG NAM Á THÁCH THỨC ĐỐI VỚI NGÀNH BẢO HIỂM

Trong năm qua các vụ thiên tai ở khu vực Đông Nam châu Á như: động đất ở Yogyakarta, Indônêxia, bão ở Philippine và Việt Nam, lụt ở Malaysia và Indônêxia... đã một lần nữa chứng minh ảnh hưởng có tính tàn phá của các loại sự kiện này đối với con người và tài sản như thế nào. Ông Michael Huberti, Phó Tổng Giám đốc kiêm Trưởng phòng Tiếp thị và Bảo hiểm phi nhân thọ trong vùng của Công ty Tái bảo hiểm Munich đã chia sẻ suy nghĩ của mình về những thách thức cũng như những vấn đề mà tất cả các bên liên quan cần phải quan tâm..

“Tái bảo hiểm chuyên nghiệp rủi ro thiên tai vẫn còn là một vấn đề cấp thiết đối với ngành bảo hiểm và tôi cho rằng ngành này cần phải tập trung giải quyết những thách thức ở phía trước thay vì phân tích một cách đơn giản các sự cố tổn thất lịch sử (rồi sau đó lại quên đi nhanh chóng)”.

Bối cảnh của các sự kiện thiên tai

Trước hết, để đi vào chủ đề sâu rộng này, tôi xin liệt kê một số sự kiện cơ bản:

- Các sự kiện thiên tai đã tăng lên cả về tần số và mức độ khốc liệt trong vài thập kỷ qua và chắc chắn sẽ tiếp tục gia tăng trong tương lai, đặc biệt là các sự kiện thời tiết cực kỳ khốc nghiệt (cũng như đã được nêu ra trong báo cáo mới nhất của Ủy ban Liên chính phủ về sự thay đổi khí hậu - IPCC tháng 2/2007). Nếu chúng ta so sánh thập niên 1950 - 1959 với thập niên 1996 - 2005 về các thảm họa thiên nhiên lớn, chúng ta có thể thấy số lượng của các sự kiện tăng 2,7 lần, tổn thất kinh tế do các sự kiện này gây ra tăng 12 lần và các tổn thất thuộc trách nhiệm bảo hiểm tăng gần 110 lần.
- Nguyên nhân của sự gia tăng

BẢO HIỂM - TÁI BẢO HIỂM THẾ GIỚI

sự kiện và tổn thất kể trên là do dân số ngày càng tăng, công nghiệp hóa ở nhiều vùng dễ bị rủi ro đe dọa, ảnh hưởng ngày càng tăng của “các siêu đại đô thị”, tính nhạy cảm của xã hội và công nghệ hiện đại với các nguy cơ thiên tai, mức sống cao hơn, mật độ bảo hiểm ngày càng tăng và sự thâm nhập của gián đoạn kinh doanh vào phạm vi bảo hiểm rủi ro thiên tai. Ngoài các yếu tố thúc đẩy tổn thất này, sự thay đổi khí hậu đã góp phần làm tăng tổn thất về số lượng.

- Các tổn thất do thiên tai có thể thay đổi nhanh chóng giữa các năm và đe dọa sự tồn tại của các công ty bảo hiểm và tái bảo hiểm nếu rủi ro tổn thất chính không được quản lý một cách chuyên nghiệp.
- Ảnh hưởng tài chính của các sự kiện tương lai có thể được “mô hình hóa” một cách khoa học, nhưng việc mô hình hóa những điều bất trắc vẫn còn ở phía trước. Các yếu tố cơ bản của quá trình “mô hình hóa” này là nguy cơ (các sự kiện mà chúng ta dự báo xảy ra ở đâu, với tần số và cường độ như thế nào?), tính chất dễ bị tổn thất (mức độ của thiệt hại được dự báo như thế nào ở các cường độ đã đưa ra?), phân bố giá trị (các đơn bảo hiểm chính được thu xếp ở đâu và giá trị bảo hiểm là bao nhiêu?) và các điều kiện bảo hiểm (tỷ lệ phí, mức miễn thường, tỷ lệ đồng bảo hiểm, hạn mức bồi thường). Việc mô hình hóa đầy đủ và hoàn chỉnh phải cân nhắc đến rủi ro thay đổi ở mức độ cao hơn so với trước đây.

Dựa vào bối cảnh này, rõ ràng

việc gánh vác rủi ro thiên tai chắc hẳn là nhiệm vụ chia sẻ của những người chủ hợp đồng bảo hiểm, các công ty bảo hiểm, các công ty tái bảo hiểm và Nhà nước trong những trường hợp xấu nhất khi “*Nguyên tắc hỗ trợ*”** không còn hoạt động nữa.

Trách nhiệm chủ yếu của các bên liên quan chính nên như thế nào?

Chúng ta hãy xem xét Người chủ hợp đồng bảo hiểm trong ngành thương mại và công nghiệp trước. Theo kinh nghiệm của tôi, về cơ bản Người được bảo hiểm nên:

- Tuân thủ các quy định của chính quyền địa phương
- Phân tích địa điểm khi xây dựng một rủi ro mới (cách xa bờ biển như thế nào, có nằm trên các đường đi của bão, đường đứt gãy do động đất hay không)
- Giảm bớt rủi ro bằng công tác bảo dưỡng thích hợp và bằng cách bảo vệ các hạng mục dễ bị hư hỏng như là các thiết bị điện tử
- Bắt tay vào việc lập kế hoạch để đối phó với những tình huống bất ngờ (thu thập thông tin về thiên tai, tìm hiểu các phương án sơ tán và trong trường hợp khẩn cấp ở địa phương, thành lập riêng tổ phản ứng trong trường hợp khẩn cấp, ký kết hợp đồng tổng thể với các công ty sửa chữa xây dựng, bảo đảm cung cấp điện trong trường hợp khẩn cấp, kiểm tra việc di chuyển hồ sơ và thiết bị tới các địa điểm an toàn)

Về phía bảo hiểm, người chủ hợp đồng bảo hiểm nên chấp

nhận một mức bồi thường giữ lại (dưới hình thức đồng bảo hiểm và/hoặc mức miễn thường) để duy trì phí bảo hiểm ở mức có thể chấp nhận được và đầu tư phân phí bảo hiểm tiết kiệm được vào các biện pháp quản lý rủi ro.

Công tác Quản lý rủi ro tốt của các công ty bảo hiểm, về cơ bản bao gồm:

- Áp dụng điều khoản bồi thường theo tỷ lệ/bảo hiểm dưới giá trị
- Áp dụng điều khoản đồng bảo hiểm và/hoặc mức miễn thường (là một phần tỷ lệ của số tiền bảo hiểm) để duy trì các tổn thất do thiên tai trong hạn mức hợp lý, giảm bớt gánh nặng công việc hành chính bằng cách tránh xử lý hàng nghìn khiếu nại nhỏ và nâng cao sự quan tâm của Người chủ hợp đồng bảo hiểm trong công tác đề phòng và hạn chế tổn thất.
- Tính phí bảo hiểm tương xứng với rủi ro (phản ánh các tổn thất có thể xảy ra hàng năm)
- Lưu giữ danh mục cập nhật về dữ liệu các sự kiện lịch sử để đóng góp vào việc mô hình hóa tốt hơn trong tương lai
- Bảo đảm việc kiểm soát tích tụ tiên tiến nhất hiện có (trên cơ sở dữ liệu từng rủi ro được mã hóa theo vùng địa lý và chỉ ít là theo chương trình CRESTA) đối với việc chia tách dữ liệu bảo hiểm về mặt địa lý (số lượng rủi ro từng vùng theo từng loại rủi ro và dạng rủi ro dựa vào giá trị đầy đủ vào ngày đã xác định trước)

- Phát triển phương pháp quản lý khiếu nại mang tính tiên phong thực hiện (lập kế hoạch đối phó với những tình huống bất ngờ, ký kết hợp đồng tổng thể với các công ty tính toán phân bổ tổn thất, thành lập tổ hành động quản lý khiếu nại, văn phòng di động cho việc tính toán phân bổ tổn thất ...)
- Tìm kiếm chương trình tái bảo hiểm tỷ lệ hoặc vượt mức bồi thường thích hợp từ công ty tái bảo hiểm mạnh về tài chính và có hệ số tín nhiệm cao
- Thiết lập quỹ dự phòng đầy đủ cho mức bồi thường giữ lại ròn còn lại.

Trách nhiệm của các công ty tái bảo hiểm

Ngành tái bảo hiểm có thể làm được những gì? Theo ý kiến của tôi, tái bảo hiểm có thể gánh vác trách nhiệm của mình tốt nhất nếu:

- Phân bổ vốn rủi ro đầy đủ để bảo hiểm các rủi ro tổn thất do thiên tai.
- Bảo hiểm đa dạng các tình huống rủi ro thiên tai càng rộng càng tốt (cho mỗi loại nghiệp vụ bảo hiểm và theo vùng địa lý) để giảm chi phí vốn cho mỗi rủi ro và nhờ đó duy trì lợi thế cạnh tranh.
- Có thể mô hình hóa các nguy cơ thiên tai để đưa ra phương pháp định phí tương xứng với rủi ro và cung cấp bí quyết này cho các khách hàng như là một dịch vụ phụ trợ.
- Đưa ra một đơn bảo hiểm có thể khẳng định trước về giá cả và các điều kiện bảo hiểm (bao gồm cả việc cung

cấp “*những tín hiệu cảnh báo sớm*” thay cho các đơn bảo hiểm “*thêm thêm bớt bớt*” mang tính cơ hội chủ nghĩa đơn thuần)

- Có yêu cầu về việc kiểm soát tích tụ rõ ràng (vì quyền lợi của các công ty bảo hiểm và của riêng công ty tái bảo hiểm với tư cách là người nhận rủi ro chính) cũng như về số liệu thống kê thiên tai chi tiết, số tiền bảo hiểm, phí bảo hiểm và hoa hồng tái bảo hiểm (cố định)
- Tránh việc trả hoa hồng theo lãi hoặc hoa hồng tái bảo hiểm theo tỷ lệ tổn thất do thiên tai vì phí bảo hiểm thiên tai không thể được coi như “*đã thực hưởng*” sau một năm
- Yêu cầu phải có hạn mức bồi thường, nghĩa là hạn mức cho phân tái bảo hiểm và/hoặc hạn mức cho từng sự kiện và/hoặc tổng hạn mức bồi thường hàng năm vì các hạn mức này khiến cho việc kiểm soát tích tụ được cải thiện tốt hơn có lợi cho cả công ty tái bảo hiểm và công ty bảo hiểm. Rõ ràng, không công ty tái bảo hiểm này có năng lực bảo hiểm vô hạn, điều đó có nghĩa là hạn mức bồi thường giúp phân bổ năng lực bảo hiểm sẵn có theo cách hiệu quả nhất. Bằng cách hứa hẹn có năng lực bảo hiểm vô hạn “*tương tượng*”, nghĩa là đưa ra “*năng lực bảo hiểm không có đầy đủ thông tin*”, công ty tái bảo hiểm có thể gây nguy hiểm cho chính mình và do đó cũng gây nguy hiểm cho sự tồn tại của các công ty bảo hiểm.

Trong phần này, chúng ta không được quên rằng ngay cả các thiên tai lớn nhất trong vài thập kỷ gần đây (con bão Katrina, động đất ở Northridge, cơn bão Andrew, động đất ở Kobe) cũng không thể coi là “*các sự kiện tồi tệ nhất*”. Hơn nữa, theo khái niệm về tái bảo hiểm phi tỷ lệ, các sự kiện rõ ràng (*ND. theo điều khoản định nghĩa về sự kiện*) và hạn mức trách nhiệm mỗi năm đã là một đặc điểm chung trong nhiều thập kỷ. Cuối cùng, các hạn mức trách nhiệm này có thể giúp tránh được sự thiếu hụt trong việc định phí mất cân đối về phía bảo hiểm gốc.

Các công ty tái bảo hiểm không nên hỗ trợ cho việc định phí thiếu hụt

Căn cứ vào tất cả những điều đã nêu trên, rõ ràng vai trò của tái bảo hiểm không phải là để hỗ trợ cho việc định phí thiếu hụt, cung cấp bảo hiểm cho các rủi ro hoặc các vùng không thể bảo hiểm được, hoặc làm người nhận rủi ro đơn phương.

Vai trò của Nhà nước

Cuối cùng nhưng không kém quan trọng mà tôi đã nêu ở phần đầu là trong những trường hợp cuối cùng khi “*Nguyên tắc hỗ trợ*” không còn hoạt động thì Chính phủ cần can thiệp để:

- Bảo đảm khả năng phục vụ của những phương tiện trọng yếu và cơ sở hạ tầng (các kế hoạch trong trường hợp khẩn cấp, cầu, đê đập)
- Thiết kế và (quan trọng hơn cả) thi hành các quy định về xây dựng và sử dụng đất
- Cho phép miễn thuế đối với quỹ dự phòng tổn thất lớn của các công ty bảo hiểm tư nhân

BẢO HIỂM - TÁI BẢO HIỂM THẾ GIỚI

- Khuyến khích bảo hiểm rủi ro thiên tai trên quy mô lớn (thực hiện chương trình bảo hiểm bắt buộc, thành lập nhóm liên doanh các công ty bảo hiểm, bảo hiểm vi mô (bảo hiểm cho tầng lớp dân cư có thu nhập thấp mà không được bảo hiểm theo chương trình an sinh xã hội và bảo hiểm khác-ND), các điều kiện thế chấp tối thiểu)
- Bảo đảm khai thông luồng dịch vụ và vốn
- Thiết lập cơ quan giám sát bảo hiểm vững mạnh
- Là “công ty tái bảo hiểm cuối cùng” đối với các rủi ro không thể bảo hiểm

Những thách thức cần được chia sẻ với tất cả các bên liên quan

Vậy, những kết luận chính là gì?

Dường như tái bảo hiểm rủi ro thiên tai có đặc điểm là tần số và mức độ khốc liệt của các sự kiện ngày càng tăng, sự dao động cực lớn về số tiền tổn thất và thách thức rộng lớn để khống chế tích tụ tổn thất một cách thích hợp. Đó là lý do vì sao tái bảo hiểm rủi ro thiên tai cần phải dựa vào phương pháp mô hình hóa có tính khoa học và cần các nguyên tắc khai thác bảo hiểm hợp lý và chuyên nghiệp, nghĩa là số liệu thống kê đầy đủ, kiểm soát tích tụ, áp dụng điều khoản đồng bảo hiểm/mức miễn thường, hạn mức bồi thường cũng như quy trình giải quyết khiếu nại có hiệu quả.

Nếu tất cả đều đúng như vậy thì ngành tái bảo hiểm có nhiệm vụ và tham vọng gánh vác phần chính của rủi ro.

Căn cứ vào những thách thức lớn liên quan trong phạm vi bảo

hiểm thiên tai, nhiệm vụ này phải được chia sẻ giữa tất cả các bên có liên quan, đặc biệt là Người chủ hợp đồng bảo hiểm cũng như ngành tái bảo hiểm.

Mặc dù mức độ của các sự kiện tương lai có thể tiếp tục làm chúng ta bất ngờ, nhưng tôi tin chắc rằng vẫn sẽ có thể phải

đương đầu với những thách thức ở phía trước, đặc biệt là nếu tất cả các bên liên quan cố gắng hết sức thực hiện đúng phần việc của mình và chấp nhận “nguyên tắc nhân nhượng lẫn nhau”.■

Minh Tuấn - Theo Asian Insurance Review Tháng 6/2007

*(** Theo Hiệp ước Maastricht của Liên hiệp châu Âu: Nguyên tắc hỗ trợ quy định một tổ chức lớn và có quyền hạn rộng hơn không được thực hiện các chức năng mà một tổ chức bé và có quyền hạn hẹp hơn có thể thực hiện một cách hiệu quả, nhưng có thể ủng hộ và giúp phối hợp hoạt động của tổ chức bé và có quyền hạn hẹp hơn này với các hoạt động của toàn bộ cộng đồng)*

